

Rapport

Werkgroep toekomstige KO

Landelijke Regelingen

Generale Synode van de Gereformeerde Kerken en
Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken
Zoetermeer 2022

Inhoudsopgave

Intro	3
1 Procedure	3
2 Omvang	4
3 Uitgangspunten	4
4 Van oude naar nieuwe regelingen	5
5 Afstemming	6
6 Publicatie	7

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap administratieve ondersteuning via: wao@ngk-gkv.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Intro

Bij de behandeling van de kerkorde door de Generale Synode 2020 en de Landelijke Vergadering 2019 klonk meer dan eens de vraag: 'en hoe komt dat er in de praktijk dan precies uit te zien?' Ook in reacties vanuit de regio's en classes op diezelfde kerkorde kwam deze vraag terug. Terecht, want de kerkorde tekent op allerlei punten alleen de grote lijn. Hoe wordt die verder ingevuld? Als antwoord klonk dan vaak: dat komt in de landelijke regelingen. Zo staat het soms zelfs nadrukkelijk in de kerkorde: 'de kerkenraad houdt zich daarbij aan de landelijke regeling'.

Het vaststellen van die landelijke regelingen is dan ook, als het gaat om het kerkrecht, de laatste grote stap in het vormgeven van de kerkgemeenschap van de Nederlandse Gereformeerde Kerken. De grondlijnen die de vorige LV en GS getrokken hebben door de vaststelling van de kerkorde worden daarin op een aantal onderdelen praktisch uitgewerkt. Uiteraard niet meer dan nodig is. De regelingen mogen dezelfde sfeer ademen als de kerkorde: niet meer vastleggen dan heilzaam is.

Met dit rapport bieden we u als LV en GS een heel pakket van grote en kleine regelingen aan. In samenwerking met en onder verantwoordelijkheid van de regiegroep hebben we daar tot op vandaag hard aan gewerkt en dat werk is nog niet klaar. Maar we zijn als werkgroep dankbaar voor hoever we inmiddels zijn. De beoordeling van ons werk, door bespreking en besluitvorming over onze voorstellen, laten we in vertrouwen aan uw vergadering over. In dit rapport nemen we u mee in de afwegingen die wij bij onze voorstellen gemaakt hebben. We zijn uiteraard beschikbaar, ook tijdens uw vergaderingen, om waar nodig onze voorstellen toe te lichten.

1 Procedure

De vaststelling van de kerkorde is een langdurig proces geweest. Het gewicht van de kerkorde vraagt om extra zorgvuldigheid. Daarom een vaststelling in eerste lezing, gevolgd door reacties vanuit de regio's en classes en een tweede vaststelling. Voor de landelijke regelingen geldt dat zo niet. Het vaststellen daarvan is vergelijkbaar met andere besluiten van een LV of GS. Deze generale synode en landelijke vergadering stellen de regelingen vast, waarna ze vanaf de start van de nieuwe kerkgemeenschap (1 mei 2023 D.V. dus) van kracht zijn, terwijl een volgende synode ze waar nodig kan bijstellen en aanvullen. Net als bij andere voorstellen zou het goed zijn als deze concept-regelingen vooraf door de kerken meegelezen worden en besproken op regio- en classisvergaderingen. Gezien het tijdpad dat de afgelopen LV en GS hebben uitgezet is daar minder ruimte voor dan we zouden willen.

Uiteraard is er aan de voorkant wel royaal overleg geweest met zoveel mogelijk betrokkenen. Het werkproces van de WTK begon met het aanschrijven van commissies, deputaatschappen en instellingen op het kerkelijk erf. We hebben zoveel mogelijk van hun expertise gebruik gemaakt. Waar we het nodig vonden zijn we de discussie aangegaan. Op de enkele punten waar we niet tot overeenstemming kwamen of waar de samenwerking onvoldoende bleek, melden we dat in dit rapport (zie onder 'afstemming') en bij de desbetreffende regeling. In het algemeen blijft gelden dat vakinhoudelijk niet de WTK maar deze 'vakcommissies en -deputaatschappen' verantwoordelijk zijn. Zo nodig zult u als GS/LV met hen in gesprek moeten.

2 Omvang

Naast het overleg met alle betrokkenen hebben we als WTK uiteraard ons voordeel gedaan met de regelingen die in beide kerkverbanden al langer geldend zijn. Nu we het als één pakket presenteren en u het achtereenvolgens te behandelen krijgt, lijkt het wellicht alsof we enorm in de regelmodus gaan. Maar inhoudelijk gaat het vrijwel om dezelfde zaken waarover in de loop van de jaren in beide kerkverbanden al veel in landelijke besluiten of regelingen was afgesproken. Verderop in dit rapport verantwoorden we van welke regelingen we voorstellen om ze niet te laten terugkomen.

Het zal duidelijk zijn dat alle huidige regelingen binnen NGK en GKv straks zijn vervallen. Een nieuw kerkverband met een nieuwe kerkorde heeft nieuwe regelingen nodig, alleen al vanuit juridisch oogpunt. Ook inhoudelijk kon geen regeling zomaar gekopieerd worden, maar we konden vaak wel de lijn doortrekken in een herformulering die past bij de nieuwe kerkorde.

Onze voorstellen gaan alleen over landelijke regelingen. In de kerkorde hebben we vastgelegd dat er ook plaatselijk en regionaal regelingen nodig zijn. Daarvoor zullen we modellen publiceren, maar deze worden niet door de GS en LV vastgesteld. Elke kerkenraad en regionale vergadering zal deze modellen zelf moeten omzetten in voor de eigen situatie passende regelingen.

3 Uitgangspunten

Bij de bespreking in de LV/GS, maar ook bij de hantering van de regelingen straks in de kerkelijke praktijk is het goed om te weten welke uitgangspunten we als WTK gehanteerd hebben. We noteren de volgende:

1. Het doel van landelijke regelingen is primair hetzelfde als van de kerkorde. Ze beschrijven de onderlinge omgang en het recht in de kerken (art. A3.1 KO). In de woorden van de intro op de kerkorde die de regiegroep voorstelt: de landelijke regelingen “bieden structuur en geven bescherming in de onderlinge omgang. We beschrijven daarin wat we belangrijk vinden voor het functioneren van elke gemeente, en hoe we als kerken met elkaar omgaan en gezamenlijk dingen aanpakken. We beschermen zo het recht van zwakkeren en waarborgen de positie van werkers in de kerk. Hoe meer het erop aankomt recht te doen, hoe wezenlijker het is dat we hier samen één lijn in hebben.”
2. In hun meer praktische uitwerking zijn veel regelingen bedoeld als hulpmiddel voor werkers in de kerk. Allereerst voor mensen met minder ervaring: voor hen is het fijn als zij kunnen terugvallen op duidelijke afspraken. Maar ook in bijzondere situaties waarmee gelukkig niemand veel ervaring heeft, is het waardevol als vooraf de nodige wijsheid bijeengebracht is. Dat helpt voorkomen dat zo’n (vaak gevoelige) kwestie overschaduwd wordt door geharrewar over procedures.
3. Regelingen die gezamenlijk door de kerken zijn aanvaard zijn ook van waarde voor ervaren kerkbestuurders. Hoe minder de dingen helder zijn, hoe vaker er aan hen om advies gevraagd zal worden. Afgezien van deze werkdruk zet het hen zomaar in een machtspositie die ze niet willen. Soms worden verschillende adviseurs tegen elkaar uitgespeeld.
4. De afgelopen GS/LV koos bewust voor een kerkorde die ruimte geeft aan de plaatselijke kerk, vanuit het vertrouwen dat we elkaar als kerken geven. Daarbij werd, zoals vaak in het kerkrecht, aangesloten bij een gegroeide praktijk. De regelingen mogen diezelfde sfeer ademen. Door de synodepreses werd dat destijds getypeerd als “elkaar geen andere verplichting opleggen dan wat strikt noodzakelijk is”. Wel dienend en praktisch ondersteunend, niet onnodig beperkend of voorschrijvend.

5. De landelijke regelingen moeten goed werkbaar zijn voor ieder die ze nodig heeft. Dat vraagt om duidelijke taal. We streven ernaar dat er geen toelichting nodig is, omdat de teksten zelf helder genoeg zijn.
6. We stellen voor om te werken met (veel) aparte regelingen, genummerd naar de kerkorde-artikelen en genoemd naar de beschreven situatie. Zo hoeft niemand een lijvig document door te worstelen, maar kan ieder direct het document pakken dat op de situatie betrekking heeft. Daarmee wijken we af van wat de laatste jaren in zowel GKv als NGK gegroeid was: omvangrijke en daarmee complexe regelingen zoals de GRP en de WAP.

4 Van oude naar nieuwe regelingen

Hieronder benoemen we zoveel mogelijk hoe we omgegaan zijn met bestaande regelingen in de GKv en de (huidige) NGK: welke hebben we op een andere manier verwerkt en van welke stellen we voor om ze niet terug te laten keren in de nieuwe NGK. Voor het gemak onderscheiden we in regelingen van de beide huidige kerkverbanden.

GKv:

- a. De uitvoerige “regeling voor predikantszaken” is nu verdeeld over een dozijn regelingen die zich steeds richten op één specifieke situatie.
- b. De “regelingen pastorale zorg aan doven en slechthorenden” en de “regelingen krijgsmachtpredikant” zijn verwerkt in de regeling B7 predikant met een bijzondere taak.
- c. De “regeling voor de kerkdiensten” is vervallen; ook binnen de GKv is de praktijk al dat veel hiervan wordt overgelaten aan de vrijheid van de plaatselijke kerk. Wel blijft er volgens art. C8.1 KO een regeling nodig m.b.t. liturgische formulieren.
- d. De “regeling voor het kerklidmaatschap” is deels verwerkt in relevante kerkorde-artikelen (met name C3), deels uitgewerkt tot de regeling C4 aanvraag kinderdoop.
- e. De “regeling voor echtscheiding en hertrouwen na echtscheiding” kwam begin deze eeuw voort uit een toen gevoelde behoefte. De ontwikkelingen hebben echter niet stilgestaan, getuige de wijzigingen die door de achtereenvolgende synodes zijn aangebracht. De problematiek is gebleven, de aanbevelingen zijn nog steeds waardevol, maar het vastleggen ervan in een regeling past wat ons betreft niet bij hoe wij nu het kerkverband willen vormgeven.
- f. De “regeling voor geheimhouding in de plaatselijke kerken” bevat vooral adviezen en aandachtspunten. De belangrijkste daarvan zijn verwerkt in de regeling B21 gedragscode.
- g. De “regeling inzake samenwerking in missionaire projecten en gemeentestichting” en de “regeling voor gemeentestichting” zijn deels verwerkt in relevante kerkorde-artikelen (met name E4), deels meegenomen in de regeling E8 plaatselijk contact met andere kerken.
- h. De “regeling tot instelling van het deputaatschap voor advies en bijstand aan classes – instructie” is inmiddels gedateerd. Elementen eruit komen mogelijk terug in de instructie voor de nieuwe landelijke commissie kerkelijke onderzoeken.
- i. De “regeling voor de particuliere synode” is met het verdwijnen van de particuliere synode niet meer nodig.
- j. In overleg met de commissie seksueel misbruik in kerkelijke relaties stellen wij voor om de regelingen voor de klachtencommissie en beroepscommissie in beheer te geven bij eerstgenoemde commissie en niet meer door de diverse synodes (er zijn immers meer kerkverbanden bij betrokken) te laten vaststellen. Wat aan onze kant relevant blijft, is nu te vinden in de regeling B21 klachtrecht seksueel misbruik.
- k. De “regeling voor diaconale steun” is al niet meer actueel en bevat ook geen elementen die noodzakelijk moeten worden geregeld.
- l. De GR Huishoudelijke Regeling Generale Synode kent een bijlage 'Regeling generale deputaten'. Een aantal elementen daaruit is verwerkt in het onderdeel 'commissies' van E5 Huishoudelijke

regeling synode. Of het wenselijk is om (een deel van) de overgebleven punten in regelingen vast te leggen zou in de aanloop naar synode 2023 alsnog gezien kunnen worden.

NGK:

- m. De inhoud van de “regeling kerkelijke onderzoeken” komt terug in nieuwe regelingen over preekbevoegdheid, beroepbaarstelling en goedkeuring aanvaarde roeping.
- n. De onderwerpen waarover het gaat in de “handreiking over het beroepingswerk”, de “handleiding voor het evaluatiegesprek van predikant en kerkenraad” en de “WAP-regeling” worden inmiddels behartigd door het Steunpunt KerkenWerk. De GS/LV hoeft daar geen regeling voor vast te stellen. Dit geldt eveneens voor een aantal onderdelen van de “WAP-richtlijn”.
- o. Allerlei specifieke onderwerpen uit de “WAP-richtlijn” zijn nu ondergebracht in de afzonderlijke regelingen per situatie bij hoofdstuk B van de kerkorde. Let er daarbij op dat er nu termen gebruikt worden die aansluiten bij de terminologie van de kerkorde; soms heeft een term daardoor een andere betekenis gekregen.
- p. De “TOP-regeling” vervalt. Wel voorziet de regeling B9 emeritaat in de mogelijkheid om een predikant vervroegd te emeriteren.
- q. De “regeling voor de kerkelijke positie van de predikanten belast met de geestelijke verzorging van militairen” is verwerkt in de regeling B7 predikant met een bijzondere taak.
- r. De “regeling voor commissies en kerkelijke instellingen” is deels verwerkt in de regeling E5 huishoudelijke regeling synode, deels gehonoreerd in het statuut van de beide overgebleven kerkelijke instellingen: de Theologische Universiteit en het KerkPunt.

5 Afstemming

Hierboven noemden we al dat er voor veel regelingen afstemming nodig was met de vakcommissies en vakdeputaatschappen. Vrijwel direct na de vaststelling van de kerkorde in eerste lezing hebben we hun per brief van 29 november 2021 om hun inbreng gevraagd. We betuigen allen die hun medewerking hebben verleend onze hartelijke dank.

In het algemeen hebben we de ‘vakinhoud’ zoveel mogelijk overgelaten aan de commissie en deputaatschappen. Onze verantwoordelijkheid was het primair om de LV/GS teksten voor te leggen die aansluiten op de kerkorde, kerkrechtelijk houdbaar zijn en enige uniformiteit kennen. Tegelijk zijn vorm en inhoud niet altijd te scheiden. Op allerlei onderdelen hebben we ook inhoudelijk onze inbreng gehad en daarover zoveel mogelijk met betrokkenen overlegd. Uiteraard willen we ons daarover verantwoorden tegenover de synode en landelijke vergadering.

Bij een aantal regelingen valt nog iets meer te melden over de afstemming met betrokkenen. Voor de regelingen B4 beroepbaarstelling, B4 goedkeuring aanvaarde roeping, B5 bijzondere situaties en B8 bijzondere preekbevoegdheid, konden we gebruik maken van het voorbereidende werk dat al eerder is gedaan door de “werkgroep kerkelijke onderzoeken”. Hun rapport verscheen in het voorjaar van 2020 als “aanvullend rapport” van de regiegroep.

De regelingen die raken aan de rechtspositie van de predikant zijn uitvoerig besproken met het Steunpunt KerkenWerk en het CGMV waar de predikantenvereniging deel van uitmaakt. De regelingen die raken aan de theologische opleiding zijn afgestemd met de Theologische Universiteit. De specifieke regelingen rondom de theologische opleiding en de financiële steun aan theologische studenten moeten nog worden geactualiseerd en zijn tot op heden nog niet beschikbaar. De Theologische Universiteit heeft toegezegd om ze nog dit najaar aan te leveren.

De regelingen B6 kerkelijke zorg voor de predikant en B9 emeritaat zijn nog in bewerking. Zoals bekend wordt er hard gewerkt aan het harmoniseren van de regeling voor het levensonderhoud van emeritus-predikanten. De afronding daarvan vindt pas in het voorjaar van 2023 plaats, maar we hopen voor die tijd wel zoveel helderheid te hebben dat we u als GS en LV een regeling kunnen voorleggen die tenminste de kerkelijke zijde van dit vraagstuk beschrijft.

De regeling B20 kerkelijk werker is voorgelegd aan “Luceo”, vereniging van kerkelijk werkers. Hun inhoudelijk commentaar hebben we in dankbaarheid verwerkt, al beseffen we dat we nog niet aan alle wensen tegemoet konden komen.

De regeling C8 liturgische formulieren is een coproductie met de commissie eredienst. De formulering van vragen en beloften is van hun hand en dus ook voor hun verantwoording. Wij hebben ons beperkt tot het maken van kerkrechtelijk relevante opmerkingen, die door de commissie royaal zijn aanvaard. De commissie eredienst heeft zelf een toelichting geschreven op de door haar gekozen teksten. Deze is bij de regeling gevoegd.

De regeling E5 huishoudelijke regeling synode maakt een aantal keuzes die met name voor de GKv anders zijn dan voorheen. Zo blijft de synode drie jaar lang permanent beschikbaar en blijft ook het moderamen al die tijd in functie. In het eerder verschenen rapport van de regiegroep is hier al het een en ander over gezegd; nu is bij de betreffende regeling nog een extra document met specifieke toelichting gevoegd.

Het MissieFonds heeft ervoor gekozen om zelf een regeling te schrijven voor zijn werkzaamheden en daarover aan de GS en LV te rapporteren. Daarover is geen inhoudelijk overleg met onze werkgroep geweest. ([zie het Rapport CSKMI, bijlage 1, pagina 10](#))

Voor de regeling F5 beroep, F6 hoger beroep en F7 herziening hebben de CKB (van NGK-zijde) en DKR en DHB (van GKv-zijde) spontaan een werkgroep gevormd om met hun vakkennis deugdelijke teksten te formuleren. Zij hopen over het resultaat binnen afzienbare tijd met ons te overleggen.

6 Publicatie

Het werk aan de regeling is nog niet afgerond. Daarom presenteren wij dit inleidende rapport van de werkgroep toekomstige kerkorde als afzonderlijk document. Daarnaast wordt er door het secretariaat van de synode hard gewerkt om alle inmiddels door ons afgeronde regelingen parallel aan dit rapport afzonderlijk te publiceren.

Een overzicht van alle regelingen zoals we die nu op het oog hebben staat in bijlage 3 van het rapport van de Regiegroep. Met het oog op de behandeling in de GS/LV zullen we de afgevaardigden tijdig voorzien van een actueel overzicht van de status van de werkzaamheden aan elk van de regelingen. Bij de bespreking op de GS/LV, en ook het gebruik straks in de kerken, adviseren we om als naam van een regeling steeds het kerkorde-artikel én de aanduiding van de situatie te gebruiken, dus bijvoorbeeld ‘B4 roeping predikant’.

We hopen dat de kerkorde te zijner tijd zo gepubliceerd kan worden dat onder elk artikel meteen de relevante regelingen worden opgesomd, met een hyperlink naar de volledige tekst van de regeling. Mocht de kerkorde ook op papier worden gepubliceerd, dan kan dat op dezelfde wijze maar uiteraard zonder hyperlink.